

XVI. LEVÉL.

*Költ Komáromban, Sz. András Havának
25. Napján.*

Az Antipáros Barlangjának folytatása.

Millvitz el-kezdvén a' barlangnak hosz-
szas le-írását, mind addig vezette a' Bárót
beszéllgetésével, miglen azon mélyfögre ér-
tek, mellybe hajdan *Nointel* és azután
Tournefort életek' veszedelmével le-szállot-
tak. A' Báró mind ezeket szinte olly figyel-
metességgel hallgatta, mint gyermekfégeben
dajkájának a' boszorkányok fölöl völt beszéll-
getését. A' feneke ezen mélyfögnök, mon-
da tovább Millvitz, mind tsak meredekebb
lett, míg végre egy setét lyukhoz jutánk,
mellyen a' fáklyák világánál meg-görbedve
kelletett keresztül bújnunk. — Hanem most
már ollyan veszedelmet kell az Úrnak em-
lítenem, mellyről még most is rettegéssel
emlékezem. A' mélyfögnök szájánál egy köte-
let kötöttünk-meg, hogy azon abba le-erész-
kedhesünk. — De sokkal félelmesebb lett
még a' második mélyfögnök, mellybe tsak mint
egy másznunk kellett. És ha olly erős
természetem nem vólna, bizonynal, — el-

Q

fzé-

szédülvén, azon véghetetlen mélységben veszem volna, mellynek bal részén bé másznunk kellett. A' Baró ezeket hallván, szemeit is bé-takará! 'S mit gondol az Úr, monda tovább Millvitz: Ezen mélységnek partjára, melly a' sík jéghez hasonló volt, állított Lajtorján kellett egy merőben álló kö-sziklára fel-másznunk, mellynek tsak az emlékezete is, most is döröggeti szívemet. A' Baró fel-ugordván székéről, el-ijjedve kiálta, mintha már ő esett volna le a' mélységbe. — Mi lelte az Urat? kérde Millvitz. Semmi, semmi, felele a' Báró, tsak hogy az en nyomorúlt fejem — — Az Isten vezessen-el — már azt gondoltam, hogy az átkozott barlang fenekén vagyok! De tsak beizélje az Úr tovább! — Egy kevés vezedésem közt, monda Millvitz, elébbre tsúfztam; de midőn nem is gondoltam, egy olyan rettenetes helyre juték, mellyen hűféges vezéreim nélkül, bizonynyal nyakamat fzegtem volna. Egy porhanyós, és már felére el-rotthadt lajtorjára akadván itten, minthogy arra rá hágni nem bátorkodtunk, azt támasztottuk melléje, a' mellyet magunkkal hoztunk; és minekutánna újra egy kötéltre köttetvén magunkat, egy jó ideig mászkáltunk, el-jutottunk végre azon barlangba, mellynek látása' kedvéért, illy sokat szerentséltettem életemet.

Végre

Végre! No, legyen hála az Istennek! De mit lelt az Úr e' barlangban, 's mit hozott-ki onnét? Mit? — Ugyan tsak még is szép 's helyes vólt e' barlang. — De mi a' veszély! mit hozott-ki abból az Úr magával? — Minémü kérdezőskedés ez! Semmit! — Semmit fe? Kérdé a' Báró tsudálokozással. 'S ki-jöhetett é az Úr szerentséfen? — Kétség kívül, mivel más külömben most nem ihatnánk itt együtt Burgundiai bort. — Az igaz; de mit tett vólna az Úr, ha le-tsúszott 's meg-sebesegett vólna? Akkor az Orvost hívattam vólna! — Igen is — el-gondolhatni, hogy ott laknak Antipáron az Orvosok; 's mellyik mászkált vólna le az Úr után? 'S hát ha nyakát szegte vólna az Úr? Olly temérdek mélységben? — Millvitz el-mofolyodott 's mondta: Sokkal veszedelmesebb lett még a' feljövelelem kedves Báróm, a' mélységben vólt mászkálásnál; mert gyakran tsak alig hogy meg-tartóztathattam magamat, még pedig a' leg-veszedelmesebb helyeken. Leginkább pedig az egyik lajtorjának a' foga eltörvén alattam, ha a' felsőbbet meg nem kaphattam vólna, bizonyjal el-vesztem vólna a' mélységben.

Istenem 's atyám! kiálta a' Báró, a' karjánál fogá Millvizet mintegy megtartani akarván, hogy a' mélységbe le ne essen.

Millvitz el-mofolyodott, 's még eggy ideig folytatván a' rettenetességeknél elő-beszé-
lését, végre azzal végezte: Fel jöttem ked-
ves Barátom! — Valofággal fel jött az Úr.
Hála légyen az Istennek! Óh maradjon az
Úr mindenkor ide fenn; vigyen a' veszély
minden barlangokat. Maradjon nálam ked-
ves Barátom! A' Báró öröme, monda
Millvitz, szerelmetessé teszi személljét énné-
kem. Tudja az Isten, monda a' Báró,
hogy szeretem az Urat, mint a' Lelkemet.
'S el hiddje az Úr, hogy személljéhez való
szeretetből színtugy boszfonkodtam az Úr-
ra, hogy azon átkozot barlangba le-botsát-
kozott, holott semmi haszna nem lévén ab-
bló, életét is benne veszthette volna. Melly
látán vitte az Urat oda? Az újságok után
való kívánság, Báró; hiszen azért élünk e'
Világon, hogy minél többet láthassunk. Úgy
de olyan szemlátomást való veszedelem
közt! Nézegelesen az Úr másutt; de ne töb-
bé Antipárosban. De hiszen tekintet és
érdemet szerez ez mások előtt, monda Mill-
vitz; 's az ilyen külsőségekről tesznek ítéle-
tet szívünk és fejünk felől kedves Barátom.
Azon fellyül, ugyan tsak eleget is tesz' az em-
ber kívánságának is, és a' barlangot is meg-
látta. — A' nyakát is ki-szegte, monda a'
Báró — 's más semmit! Úgy vélem, fele-
le Millvitz, hogy a' Báró bizonyosan meg-
aka-

akadályoztatta volna jelen-létében, a' barlangba lett le-botsátkozásomat? Azt könnyen el-gondolhatja, monda a' Báró; hajánalfogva vizsgálja húztam volna.— Igazán? Oh! ilyen formán szégyenemre válna, ha az Úr jobban szeretne engemet, mint én a' Bárót. Az Úrnak, a' mint maga mondá, gyenge elméje van? — Az igaz, felele a' Báró, 's nem is tagadom. — 'S miért? — Az Úr néha fő-szédelgésben szenved? Igaz — néha; 's az emlékeztet engem' ifjúágom' bolondságaira. — Jól van; — de ha már pisztolra kelletik is a' Báróval kelnem — Felkél — 's mire vizsgálja fordult, már a' tűzben van *Systeme de la Nature*. — A' Báró ezen annyira el-bámúlt, hogy hamarjában fel nem találhatta magát. Fel-ugordván, a' tűzbe kapott a' könyv után, de már egészen tűzben vólt. — Meg-boszszonkodván ezen, monda Millvitznek: Uram! a' jó lélek, vagy az ördögtől tanúlta é ezt? — A' barátságának lelke — Báró, jó lélek! — Az Úrnak igen nagy gondja vólt az én megtartásomra; nem de nem nekem is kötelességem é, hasonlót tselekedni az Úr eránt? — De mit akar Kegyelmed, kérdé a' Báró? Az Úr könnyen nyakát szeghette volna amaz átkozott barlangban; de én — — Az Úr még nagyobb veszedelemben forgott, monda Millvitz. Az Isten, és a' gondviseleg

eránt kételkedni, 's a' virtusoknak minden erejeket le-tapodni, ez élet' akármelly viszonytagfági közt, 's még a' halálban is, minden vígasztalásoktól meg-fosztatottnak lenni; egy szóval, a' mi az embernek leg főbb kintse 's boldogfága, mind azokat el-vezteni — ez valójában több kedves Barátom, a' leg-rettenetesebb nyak-szegésnél! Igen buzog az Úr, monda a' Báró; 's el-veztem é mind ezeket? — Az igen könnyen meg-eshetik, felele Millvitz. — Már régtől-fogva panaszolkodik az Úr azon, hogy gyenge elméje 's fő-szédelgési vagynak. 'S el-hiddje, hogy nem az ilyenek' számokra íratott a' *Systeme de la Nature*. A' ki azt olvasni akarja, annak jártosnak kell lenni, 's mélyen bé tekinteni a' tudományokba. E' nélkül, tsak nem lehetetlen, hogy káros ne legyen annak olvasása. Igen nagy hasonlatosság vagyon e' részben közöttünk. Én a' barlangban semmit se nyertem, noha életemet, 's mindenemet el-vezthettem volna abban. Ennek a' könyvnek olvasásából se nyerhet az Úr semmit, sőt mindenét el-veztheti. Nekem az Úrnak fáját ítélete szerint, egy Orvos se mászott volna utánnam a' barlangba; 's az Úr a' Papjától vár segítséget? Óh! — az a' jó szívű ember az Úrnak állapotját az Istennek ajánlaná, és fietne, hogy minél hamarébb meg-menekedhetne az Úrtól. —

A'

A' Báró ezeken nagyon meg-indúlt, és mély gondolatokba elmerülve látatott, noha mászszor a' Papjából üzött leg-nagyobb tréfát. — Millvitz ezt látván, barátságosan kezét nyújtá nékie, mondván: Látja az Úr, hogy igazán szívetem! És most hallgasson-meg kérem engemet. — Előbb tsak nem hitre vett az Úr engemet, hogy soha semmi veszedelmes barlangba nem megyek. 'S ímé ihol e' kezem! — De most már én is hittet kötelezem az Urat, hogy soha nem avatja magát olyan könyvek' olvasásokba, mellyek az Istent és a' gondviseletet egyenesen tagadják. Maradjon-meg az Úr a' Józanokoságnak közönséges világoságánál; 's ne botrátkozzék ama' sűrű sötétségbe, és álljon-meg az érzékenységeknek és a' jó Lelkiességnek erős fundamentomán, 's ne bízza magát egy romladozott porhanyó kötéltre, a' kételkedések' veszedelmes mélységek felett! —

A' Báró meg-ölelvén őtet, erős fogadást tön néki, mind ezekre nézve.

Végre, nagy meg-indulással azt monda néki: Életemnek leg-szebb részét el-álmodtam; 's nagy tudatlanságban vagyok, mellynek tsak a' meg-gondolása is, keferüvé tézi életemet. De mindenkor ezen állapotban maradjak é? — Éppen nem kedves Barátom, felele Millvitz; sőt inkább

magam javallom, hogy olvasgasson az Úr. A' tudományok közt sok olyan va-
gyon, a' mi valóságos betsületet szerez
az embernek; noha azoknak némelly részek
betsesebb a' másiknál. Az Úrnak szép kí-
vánfága az olvasás és tanulás után, ditsére-
tes; és én is kötelességemnek tartom, min-
den tőlem ki-telhetőképpen, é' részben is
szolgálatjára és segítségére lenni az Úr-
nak. —

Más nap Reimárus' a' természeti Val-
lásnak főbb igazságairól írtt, szép és épüle-
tes könyvét küldé neki az olvasásra. (a)

Vajha — a' mi Magyar Ifjú Uraink,
a' kik talán felette is meg-ízlették *Voltair-*
nek

* F e g y z é s .

(a) Reimárusnak ez a' meg-betsülhetetlen könyve
mellynek negyedik meg-bovított ki-adása 1772-
dik eszt. Hamburgban jött-ki, és már sok-féle nyel-
vekre vagyon fordítva, olly esmértes reményl-
jük Hazánk' érdemes Tudósainál, hogy nem lézen
szükség, hofszasan emlegetnünk azt. Ama' nagy
tudományú híres Göttingai Professor b. Geszner
Mátyás ezt az ítéletet tette eránta: Ha e' világon
lévo minden könyveknek, úgy mond, csupán ket-
ton kívül el-kellene veszni, 's énnékem szabad vól-
na választanom; ezt a' kettőt választanám. a' Bib-
liát, és Reimárusnak a' természeti Vallásnak jobb
igazságairól írt könyvét. Lásd *Göttinger gelihete*
Anzeigen von Anno 1754. das 87. Stück.

nek *Systeme de la Nature*, és még több hitetõ írást, az ilyen, azoknál fokkal erősebb fundamentomon készült írásokat olvasnák! Majd hamar meg-látnák, melly véghetetlen külömbbfélg légyen, a' tsillámló, és valófágos arany igazfágok közt; és hogy a' midõn azok tsak a' külfõ érzékenységeket tsiklándoztatják, ezek valófágos és állandó világofságot 's tsendelséget szereznek a' léleknek.

J. J. Engel
der Philosoph für die Welt.

A' Találós Mese vólt a' 24 betû; a' Rejtett Szó *Tsóka*, mellybõl ki-telik *tsók, ótska.*

Találós Mese.

Négy is hat is lábam a' mellyeken járok,
 Durva gazdaimtól tsak kevés jót várok.
 Ha meg nem ölnének nagyobb hafznot hoz-
 nék,

Firól fira újabb tzéllákat toldoznék.

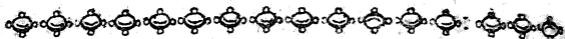
T. Szakonyi Jó'sef Pápai Pr.

Rejtett Szó.

Nevem tsak négy betû, ha azt kérded tõlem.
 Fordits-meg Barátom; húz léfzen belõlem
 Egy betût el-hagyván,nevem úgy mondod-ki,
 Már most a' Németek' lábát találod-ki.

Fal-

Falkenstein Gróf útazásából Frantzia Országban.

Midőn Felsőges Urunk 1777-ben Falkenstein Gróf neve alatt Frantzia Országban utazott, még Német Országban, egy olyan Pósta Státzióra érkezett, mellyen a' Pósta Mesternek egyetlen egy lova se volt háznál. A' felesége éppen akkor meggyermekeztén, a' szolgálaton kívül lévöket jó barátiért küldötte, kik az ő gyermekét a' kereszt-vízre tartanak. Azonban elútván a' Gróf a' várakozást, maga felajánlja magát a' Komafágra. A' Pósta Mester, noha nem esmérte ő Felsőjét, még is megörölvén ajánlásán, köszönettel 's örömmel elfogadja azt. — Elvégezödvén a' szent Keresztiség, kérdezi a' Pap a' Grófot: kinek hívják a' kereszt atyát? A' Gróferre azt feleli: Jó'sef. Hát a' vezeték neve, kérdé amaz? Úgy vélem, felele Jó'sef — e' már elég volna, de mint hogy megakarja tudni Atyafágod, írja: II-dik Jó'sef! II-dik Jó'sef monda a' Pap tsudálkozva, — ám légyen! A' karaktere? kérdé tovább. Tsászár, felele Falkenstein.

A' Pap, Káplánja, a' koma társak, a' gyermek atyja és minden jelen lévök elijjedének. A' Pósta-Mester lábaihoz esék a' Felsőnek. De ő, nagy le-botsátkozással fel-

fel-emelé azt, és mindeniket meg-ajándékozván, fel-ajánlotta, hogy el nem felejtkezük keressz gyermekéről.

Esméretlenségben utazván Ő Felfégen mindenütt; egy Német Országi Fejedelemtnek az a' gondolatja jött, hogy ő is esméretlenségben idvezli a' Grófot, maga határára. A' végre ő egy alkalmas házat készítvén előre, maga vállalá magára a' fogadós hívatalt. Az ő udvarnokjait mind különb különb féle foglalatosságokra állította, a' Felféges útzónak meg-vendéglésére. — El-érkezvén oda Falkenstein Gróf, olly igen nagy készféggel és szép rendűféggel lelt ottan szolgálatjára mindeneket, hogy az egész Német Birodalomban ezen fogadót különösen meg-dítsérte. — Midőn az útra készült a' Felfég, jó 's szép friss lovak fogattattak hintója' elébe. A' Pofztilion, egy avúlt parókában 's meg-vifelt ruhában öltözködve ült-fel a' lóra, 's mint a' villám, úgy hajta lovait, a' közelebb lévő Pósta-állásig. Meg-állapodván ottan, meg-ajándékozá őtet a' Felfég, meg-kérdvén egyszer'smind, ha akarná é még egy póstán által vinni őtet? Miért nem, felele amaz: 's tsak egyet ízom élébb, azután két Pósta-állásig is el-megyek. Bort hoznak-ki a' Pósta-hazból a' virgontz Pofztilionnak, és minekutánna a' Gróf egészfégeért egyet ivott — meg indíja lovait
a' fu-

a' futásra. Tsak rajta, monda Falkenstein néki, meg-jutalmazom fáradfágodat. El-hízem, felele a' Posztilion, mert látom hogy Nagyfágod nem olyan fősvény, mint más útaxók. — Azonban szerentséfen meg-érkezvén, a' második Pósta-álláson, egy marok aranyat ad néki Ő Felsőge. 'S alig hogy ő azt kezébe vette, már egy szempillantás alatt el-tűnt. — Eleibe jöven a' Pósta-Mester Falkenstein Grófnak: monda néki: Egész útaxafomban még egy Póstán se leltem ilyen ízolgalatot. El-hízem kegyelmes Úr, felele a' Pósta-Mester: de ilyen Posztiliont se. A' lovak maga a' — — Hertzeg saját lovai vóltak, a' Posztilion pedig maga ő Hertzeglége. — Falkenstein Gróf, azonnal utánna nyargaltatott; de sohól se érhettek-bé őtet.

A'Hertzegnek ez a' furtsa maga fel találása felette meg tetfzett Ő Felsőgének; 's maga irt azonnal nékie egy igen barátságos levelet, mellyben eránta mutatott hívfégét íz-vesen meg-köszönte.

Tovább útaxván az esméretlen Felsőg, egy Mező Városban egyszer meg-állapodik, és míg az ebéd el-kézfült, egy Nemes Úrral, a' közel lévő szép erdőbe sétálni ment. A' gyönyörűféges erdőfég annyira meg-tetfzett nékie, hogy tovább és tovább sétálván, végre el-tévelyednek az erdőben,

Hofz-

Hofszás járás után egy szép múlatozó Vára akadnak. Bé-menvén abba, a' Kastély' Urát kérdezik. De mivel az otthon nem vólt, az Afzszonyhoz vezetik őket. A' Vár' Afzszonya, szívfehen tisztelvén azokat, a' meg-terített asztalhoz ülteti, maga engedelmet kérvén az el-mehetésre; sietnem kell úgy mond, hogy a' Tsászárt láthassam. Mind a' ketten erősen bizonyítani kezdék, hogy ő Felsőge még meg nem érkezik hamarjában; ezt pedig annyival inkább el-hiheti az Afzszonyfág, mondának mind a' ketten, mivel mi az ő emberei közzül valók vagyunk. — Az Urak' szavokra, felele az Afzszonyfág hadd várakozzon rám tehát a' férjem. — Az asztal felett fokot beszéllgettek a' Tsászárról. Az Afzszonyfág dítséretekkel emlegette ő Felsőge' szép tulajdonfágait, és az ő nagy szívét; 's egy szóval monda: A' Tsászár egy tökéletes Fejedelem, 's tsak nem meghalok hogy minél elébb láthassam ötet. Sőt, annyit beszéllt dítséretére, hogy utóbb már ideje lett az el-menetelnek, hogy a' titok ki ne tudódjon. Falkenstein Gróf azért fel-kelevén, monda a' Vár'-Afzszonyának: Valófággal olly igen nagy kívánfága van é az Afzszonynak, a' Tsászárt látni? — Ki nem mondhatom, felele az Afzszonyfág, mint-hogy ő egy olly jó Fejedelem. — Én valamennyire eleget tehetek, addig is, az Afzszony

szony kívánságának, monda Falkenstein Gróf; tetsék ím e' képet meg-nézni, mellyel bátor-kodom az Afzszonynak udvarlani — egy arany pixist nyújtván nékie. Kezében vévén ezt az Afzszonyfág, vizsgálja a' képet 's látja, hogy egy valóságos rajza annak, a' kihez szerentséje van Palotájában. Eltelnek a' szemei könyvekkel, 's a' nyelve csak lalog, tisztetség és háláadó szókat; mellyeket a' Felfég egy háláadó köszönettel meg-köszönnvén — el-ment a' Várbol-

A' szent és néma dítséret, érzékeny szíveket illet, 's ilyen szívét tapasztalja Jó'feinek — a' -ki ötét látja ! !

Hogy lehet a' zöld borsföt egész télen zölden el-tartani?

A' borsföt hüvelyestől, reggel nap-költe előtt le-szedvén, azonnal a' hüvelyéből ki-kell fzedni, 's a' gyengébb szemeket vízbe vetni, hogy abban meg-fejéredjenek. Mihelyt a' víz egyszer fel-forrott, azonnal el-kell azt a' tüztől venni, 's hideg vízben meg-öblítvén a' borsföt, tiszta száraz ruhán meg-kell szárogatni. Azután pedig egy szitán, meleg hamu felett leg-alább hat óráig kell azt-még szárogatni, gyakran meg-forgatván azt a' szitán. — Illyen formán el-készítvén, egy száraz vászon zsatskóban, száraz helyen egész télen is el-lehet azt zöldjében tartani.

Vagy

Vagy pedig így is lehet azzal bánni.

Reggel jó idején szedd-le hüvelyestől a' borsót, és ki-fejtvén azt abból, rakd egy tiszta palatzkba, 's dugd-bé azt jó szorosán. Azután egy vas-fazékba széna közzé tévén azt, főzd jó ideig. Hogy pedig tudhasd azt, meddig kellefsék főzni, köss öfzve egy maroknyi borsót ugyan a' közzül, melyet a' vas-fazékba széna közt levő palatzkba tettél, egy kis ruhában, 's vedd azt ugyan azon vas-fazékba. Mihelyt az annyira meg-lágyúl, hogy az újjaid közt öfzve zúzhadd, azonnal a' vas-fazekat is le-kell venni a' tüzről. Ha öfztán a' palatzk meg hült, ragaszd-bé annak dugaszját erősen szurokkal, és akármeddig is el-tarthadd abban a' borsót.

Bátor szívű 's barátságos Szó-szólló.

Chatelet Úr, Frantzia Országának egy nagy érdemű Ministere, olly meg-rettenni nem tudó bátorfággal szokta mindenkor az igazlágnak és ártatlanlágnak ügyét folytatni, hogy midőn *Montmorency* Hertzeg, *XIII-dik Lajos* Király előtt bé-vádoltatott, szemtől szemben hatalmasan mentette a' Fel-fég előtt annak ártatlanfágát, és kegyelmet kért

kért néki. A' Király, noha más külömben igen szerette *Chateletet*, annyira meg-indúlt volt *Montmorency* Hertzeg ellen, hogy azt válaszóla *Chatelet'* kérésére: talán a' kezdet is el-hagynád vágni, tsak hogy a' Hertzegét életben meg-tarthasd. Erre a' Hertzeg' bátor szívu barátja azt mondá a' Királynak: Felsőges Király! Kész vagyok mind a' két kezemet el-vágattatni, tsak hogy az egyik karját menthessem-meg annak, a' ki olly fokot győzödelmeskedett már, 's ezután is győzödelmeskedhetik Felsőged' és a' Haza' javára. — Ez által az ő nagy lelkűfégből származott bátor mondása által, nem tsak a' Királynak *Montmorency* ellen fel-buzdúlt haragját le tsendesítette, hanem őtet életben is meg-tartotta! Óh melly nagy boldogság ez életnek igaz 's nagy Lelkü barátja,

